

EGY LOVAGI CÍM ADOMÁNYOZÁSÁNAK MÚLTJA ÉS JELENE

A kitüntetések gazdag hazai kínálatában a Magyar Kultúra Lovagja cím adományozása valószínűleg nem tartozik a gyakran emlegetett elismerések közé, legalábbis ez irányú ismereteim a legutóbbi időnkig meglehetősen hiányosak voltak. Jelen írás az olvasó számára is ezt az ismeret hiányt kívánja pótolni.

A 'lovagrend' szó jelentése és fogalma a magyar nyelvben egy olyan szervezetet jelöl, amelynek tagjai az irodalmi képzeletben vagy történelmi valóságban lovas harcosokból állnak. A Lovagrendek Magyar Bizottsága jelenleg öt szervezetet ismer el Magyarországon, amely az egykori egyházi szabályok, a jogtörténet és a jelenlegi nemzetközi nemesi körökben elfogadott szokásjog alapján lovagrendnek minősülnek. A lovagrend lehet katonai, vallási vagy laikus célú szervezet is.

Magyar Kultúra Lovagja

A Falvak Kultúrájáért Alapítvány¹ a kulturális örökség megőrzése, felkutatása, ápolása, illetve népszerűsítése és alkotó fejlesztése érdekében kifejtett önzetlen tevékenység elismeréséért hozta létre a Magyar Kultúra Lovagja címet. Társadalmi szervezetek, alapítványok jelölhetnek egy-egy olyan személyt (tagjaikat, támogatóikat – nem magyar állampolgárt is), akiknek munkáját ezzel az elismeréssel kívánják megköszönni.

A Kultúra Lovagja címet a Falvak Kultúrájáért Alapítvány a kultúra különböző területein huzamos ideje tevékenykedők elismerésére hívta életre.² A cím a művészi alkotók tevékenysége mellett elismeri az irodalmi és a közművelődési teljesítményt. Adható kultúraszervező életműért a magyar kultúrát támogató hazai és külföldi művészetbarátoknak, szponzoroknak, mecénásoknak, politikusoknak.³ Az alapítvány, melynek címerében „A kultúra a béke követe” jelmondat szerepel, a Magyar Kultúra Lovagja cím mellett adományozza még az Egyetemes Kultúra Lovagja címet is (nemzetközi kulturális együttműködésért, valamint két vagy több nemzet kultúrájának együttes ápolásért), továbbá a fiatalabb korosztály számára a Magyar Kultúra Apródja címet is.

¹ A Falvak Kultúrájáért Alapítvány, teljes nevén: „Adrianus Alapítvány a Falvak Kultúrájáért” alulról jövő, civil kezdeményezésként 1996-ban jött létre nemzetközi kuratóriummal és közösségekkel, országos működési körrel, közhasznú szervezatként. Az Alapítvány küldetése a kulturálisan hátrányos helyzetű települések életminőségének fejlesztése, a kulturális örökség ápolása, valamint az egyenrangú kultúrák együttműködésének elősegítése. Fő működési területét a Kárpát-medencében határozta meg, de a budapesti székhelyű alapítvány szervezetében a kultúra különböző ágait művelő, valamint az egészséges életmódot és olimpiai eszmét népszerűsítő közösségek működnek több vidéki és határon túli bázissal.

² A magyar államalapítás millenniuma alkalmából a kulturális örökség megőrzése, felkutatása, ápolása, népszerűsítése és alkotó fejlesztése érdekében kifejtett önzetlen tevékenység elismerésére a Falvak Kultúrájáért Alapítvány Magyar Kultúra Lovagja címet alapított.

Hargita Népe, 1999. augusztus 16. 190. szám

³ A Falvak Kultúrájáért Alapítvány a kulturális örökség megőrzése, felkutatása, ápolása, illetve népszerűsítése és alkotó fejlesztése érdekében kifejtett önzetlen tevékenység elismeréséért hozta létre a Magyar Kultúra Lovagja címet. Társadalmi szervezetek, alapítványok jelölhetnek egy-egy olyan személyt (tagjaikat, támogatóikat – nem magyar állampolgárt is), akiknek munkáját ezzel az elismeréssel kívánják megköszönni.

Udvarhelyi Híradó, 2000. augusztus 3. 61. szám

Alapítása óta a cím a civil társadalom kiemelt elismerésévé vált. A cím nem helyettesíti az állami és a művészeti díjakat, nem jár vele pénzösszeg, kiemelkedő jelentősége mégis abban áll, hogy évenként azok kezdeményezhetik, akik lokális környezetükben a jelöltek emberségét és lovagias tetteit a legjobban ismerik.

A Kultúra Lovagjainak avatása szertartásosan zajlik a Magyar Kultúra Napja Gálán. A lovaggá ütés az Örökség serleggel⁴ kitüntetett Magyar Koronaörök Egyesülete szolgálatában megjelenők és a Szent Korona másolata előtt történik. Állandó jelképei a virrasztás, a kard, a pajzs és a címer. Az elismeréshez érem és nyaklánc jár oklevéllel. Az elismertek nevét bejegyzik a Kultúra Lovagjai Aranykönyvébe. A Gála nemzetközi közönsége előtt minden évben egy-egy kiemelkedő közművelődési teljesítményt nyújtó hazai vagy határon túli település, nemzetiség, illetve régió díszvendégként mutathatja be kultúráját.

Dudások: apa és fia

A cím adományozásának módja

Az alapítvány által adományozandó címre az előző év nyarán meghirdetett nyílt pályázaton a társadalmi szervezetek és önkormányzatok adhatnak jelölést, október 15-i határidővel. Az alapítvány kuratóriumának a címek odaítéléséről szóló javaslatát az 1999. január 22-én elsőként elismert Alapító Lovagok 12 fős testülete, valamint 2005-től a Kultúra Lovagrendje által évente felkért háromszáz lovagjából álló Tanácsadó Testület készíti elő. A testület javaslata alapján a

kuratórium minden év december 1-ig hozza meg döntését, annak érdekében, hogy a javaslattevők karácsony körül adhassák át a Kultúra Lovagja címre történő jelölést az elfogadott javasoltaknak. Az elismerés elfogadásáról a jelölt önállóan dönt azzal, hogy az adatlap egyik példányát – kitöltve és aláírva – a következő év január első hetéig visszajuttatja. Az alapítvány ezt követően hozza nyilvánosságra az elismertek jegyzékét. Évente maximálisan 36 elismerés adható.

A Magyar Kultúra Lovagja történetének zeneművész adományozottjai időrendben:

Kerekes Tóth Erzsébet (Marosvásárhely) népdalénekes, *Csajághy György* (Pécs) klarinét- és tárogatóművész, *Dinnyés József* (Budapest) daltulajdonos, *Szentpéteri Gabriella* (Budapest) zongoraművész, *Pálinkás Péter* (Budapest) karnagy, *Tolcsvay Béla* (Budapest) énekmondó, *Zámbó István* (Budapest) karnagy, *Nagy Csaba* (Nyíregyháza) tárogatóművész, *Faragó Laura* (Budapest) énekművész, *Frits Sándorné* (Ózd) karvezető, *Dr. Barsi Ernő* (Győr) zenetudós,

⁴ A Falvak Kultúrájáért Alapítvány együttműködve a Magyarország Felfedezői Szövetséggel 2005-ben „Örökség serleg” elismerést alapított, melynek célja a Kárpát-medence kulturális örökségének ápolása érdekében tevékenykedő, példamutató ifjúsági közösségek színvonalas elismerése. Az elismerést évente egy alkalommal, maximum öt arra érdemes közösség veheti át.

Béres János (Budapest) furulyaművész, Ember Csaba (Balassagyarmat) karnagy, Szécsényi Olivér (Budapest) karnagy, Anker Antal (Budapest) karnagy, Béresné Szöllös Beatrix (Budapest) cimbalomművész, Vinczéné Szilágyi Melinda (Csenger) énektanár, Zdenko Mikula (Pozsony) zeneszerző, Szijjártó Jenő (Pozsony) karnagy, Hegedüs Valér (Budapest) zongoraművész, Mága Zoltán (Budapest) hegedűművész, Máté Ottilia (Dunakeszi) énekművész, Pecze István (Szekszárd) trombitaművész, Kollár Kálmán (Veszprém) zenepedagógus-karnagy, Somorjai Gábor Lehel (Füzérradvány) klarinétművész, Széles András (Budapest) citeraművész, Dévai Nagy Kamilla (Budapest) énekművész, Farkas Beke Nándor (Budapest) hegedűművész, Herencsár Viktória (Budapest) cimbalomművész, Kallós Zoltán (Vásasút) népzene kutató, Dr. Márkusné Natter-Nád Klára (Budapest) zenepedagógus, Bodza Klára (Budapest) énekművész-tanár, Erdélyi Zsuzsanna (Budapest) folklorista, Veres-Kimpf Mária (Barcs) zenetanár, Birinyi József (Budapest) népzeneész, népzene kutató, Maros Miklós (Stockholm) zeneszerző, Mátyás Levente (Balassagyarmat) karnagy, Szvorák Katalin (Budapest) népdalénekes, Prof. Gunter Berger (Lipcse) karvezető, Novák Milán (Pozsony) zeneszerző, Berkesi Sándor (Debrecen) karnagy, zeneszerző, Haáz Sándor (Szentegyháza) karnagy, Nyisztor Ilona (Pusztina) népdalénekes, Dr. Pappné Farkas Gabriella (Dombóvár) szolfézs-zongora szakos tanár, Stiber Lajos (Észak-Komárom) karnagy, Sass Sylvia (Budapest) énekművész, Pál Lajos (Püspökhatvan) népzeneész-tanár, Tálás Ernő (Budapest) énekművész, Kodály Zoltánné Péczely Sarolta (Budapest) énekművész, Béres György (Bécs) egyházzeneész, Higyed Gyöngyi (Szatmárnémeti) zenetanár-karnagy, Szabó Zoltán Tibor (Budapest) karnagy, Zhang Guo Zhi (Kína) karnagy, Dr. Villányi Eszter (Szombathely) karvezető, Eredics Gábor (Pomáz) népzeneész, művésztanár, Prof. Vitkayné Kovács Vera (Újvidék) énekművész, Kegye János (Budapest) pánsípművész, Nagy Ágoston (Siófok) karnagy, Sziveri Szabolcs (Csóka) karnagy, Dr. Tamási László András (Debrecen) karnagy, Zemlényi Katica (Székesfehérvár) egyházzeneész-karnagy, Káplán György (Balatonalmádi) énekművész, dr. Cseh Béla (Baja) zenepedagógus, Dr. Temesi Mária (Szeged) operaénekes, Varga Károly (Jászberény) zenetanár-karnagy, Jankovics Zoltán (Szombathely) hegedűművész, Stubendek István (Rév-Komárom), zenetanár-karnagy, Dombóvári János (Sátoraljaújhely) hegedűtanár, emeritus igazgató

Varga Károly 2023-ban

Lovagi címlem adományozásának története

Részlet a felterjesztő szervezetnek írt tájékoztató levélből:

*Zemplén Térségi Katasztrófa és Polgári Védelmi Szövetség
Tóth Zsolt alelnök úrnak*

„Az alapítvány 2023. évi pályázatára a társadalmi szervezetek és önkormányzatok 185 személy elismerésére tettek javaslatot. Első szűrőként az Alapító Lovagok Testülete 67 főt bocsátott ellenőrzésre a Kultúra Lovagrendje számára. Az öt földrész 16 országából – második szűrőként – a 352 kultúra lovagjából álló Tanácsadó Testület javaslatát figyelembe véve az alapítvány kuratóriuma 4 egyetemes-, valamint 30 Magyar Kultúra Lovagja cím adományozásáról döntött.

A mostani jelöltek a kultúra 27 ágában fejtik ki önzetlen, példamutató tevékenységüket. A kuratórium az Önök jelöltje számára – amennyiben a Jelölt az elismerést elfogadja – a Magyar

Kultúra Lovagja címet adományozza. Kérem Önöket, hogy a címalapító szándékát tiszteletben tartva a jelölést a közösség karácsonyi ajándékaként, nyílt rendezvényen adják át.”

A Magyar Kultúra Napja alkalmából 2024. január 20-án rendezett díjátadó gála felemelő pillanatait örömmel osztom meg. Persze, aki katonaviselt, mint magam is, annak semmi szokatlant nem jelentett a katonás rendre hajazó protokoll.

Az avatási szertartás – mind a 30 lovagjelölt esetében – azzal vette kezdetét, hogy az ünnepély moderátora a lovagjelöltet a Stefánia Palota színpadára szólította, majd elhangzott az indoklás:

Dombóvári János a térség zenei életének meghatározó személyisége. A sátoraljaiújhelyi Lavotta János Művészeti Iskola névadója, 30 éven át igazgatója. Az első magániskola, A Széptan Alapfokú Művészeti Iskola alapítója és fenntartója. A Lavotta János Kamarazenekar alapító-művészeti vezetője. A MTA Zenetudományi Intézete ösztöndíjasaként éveken át kutatta Lavotta János műveit, alapítványt hozott létre, verbunkos hangszeres versenyeket-, valamint konferenciákat szervezett. Magyar Verbunkos Zene címmel eddig 11 CD-t jelentetett meg. Zenekara elnyerte az Országos Kamarazenei Fesztivál fődíját, a város Pro Urbe-, valamint a vármegye Alkotói-díját. Közművelődési- és Nevelői díj jelzi példamutató tevékenységét. Jelenleg is aktív tagja zenei és irodalmi társaságoknak, a Kazinczy Ferenc-, Erkel Ferenc-, Magyar Kodály Zoltán Társaságnak, valamint a Magyar Művészeti Akadémia köztestületi tagja. Pedagógiai munkásságáért a Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült.

Az indoklás befejeztével a lovagjelölt az alapítvány elnöke – Nick Ferenc, a lovagrend alapítója – elé lépett, aki méretes kardja hegyét a kitüntetett bal vállára helyezve fennhangon szólt:

„A magyar zenekultúra fejlesztéséért” a MAGYAR KULTÚRA LOVAGJA CÍMET ADOMÁNYOZOM!

Ezután a lovagi cím viselője a színpadon felsorakozott lovagi testület üdvözlét fogadta: kézjegyével látta el a Lovagrend Aranykönyvét, átvette a nyakdísz s az oklevelet, majd fejét hajtva az erre az alkalomra kihelyezett Szent Korona másolata előtt, A KULTÚRA LOVAGRENDJE ÉVKÖNYVE 2024-es kötetével a kezében – amely az indoklással együtt már tartalmazta a most kitüntetettek névsorát is – elhagyta a pódiumot.

A lovagi címek adományozása végén a Magyar Kultúra Lovagjai nevében Balázs József festőművész Gyergyóalfaluból mondott hálás köszönetet.

Elnök úr megnyitójában a „közösségért tevékenykedő kovászembereknek” nevezte a magyar kultúra lovagjait, akik több területen is képesek maradandót alkotni. Magam is számba vettem azokat a meglévő közösségeket, amelyekért a bő félévszázad alatt eddig „éltem-haltam”. A családomon – köztük a három zeneművész fiamon – kívül természetesen a közel három évtizede alapított Széptan Alapfokú Művészeti Iskola tantestülete, a növendékekkel, s

Nick Ferenc alapító-elnök társaságában

szüleikkel, továbbá a Lavotta János Kamarazenekar, amelyben alapító-művészeti vezetőként tevékenykedem. Hálás vagyok a tudós társaságoknak – Kazinczy Ferenc-, Erkel Ferenc-, Magyar Kodály Társaság, a Magyar Művészeti Akadémia köztestülete –, hogy tagjai közé fogadtak, s így Lavotta-projektünket a legmagasabb szinten képviselhetem, művelhetem. De – mint egykori egyháztanács-tag – jól érzem magam a Görögkatolikus Egyházban és a hitközösség kulturális életét zenei közreműködéssel segítem. Miért is?

Erre Dr. Jáki Ferenc, a kultúra lovagja, alapító lovag versével válaszolok:

LOVAGNAK LENNI*

Lovagnak lenni, tudod mit jelent?
Életed legyen bátor küzdelem.
Legyen eszményed, célod és hited,
Legyen hazádért dobogó szíved.

Harcolj a Jóért, Szépért, Igazért,
Önzetlen harcért sose várj babért.
Műveld magad és művelj másokat,
Életed legyen nemes áldozat.

Gyűlölet soha ne forrjon benned.
Embernek tekintsd a másik embert.
Vezéreljen a tiszta szeretet,
S áldani fogják. Lovag a nevedet!

